

και ποτε δεν παρ'αλειψε να τ'ονε συμβουλεύεται για την ἐκλογὴ τῶν καθηγητῶν, τῶν μελῶν τοῦ Πανεπιστημίου και τῶν Ἀκαδημιῶν. Μὰ ὁ γραμματισμένος αὐτός, αὐτός ὁ πολύξενος, αὐτός ὁ τέλεια «τίμιος ἄνθρωπος», ὅπως θάλεγει στοὺς δεκάτο ἑβδομον αἰῶνα, ἦταν, καθὼς φαίνεται πολὺ ἄμελος οἰκογενειάρχης και πατέρας ἑπτὰ παιδιῶν. Ἡ Ἑλένη γράφει: «δὲν πιστεύω ἕως τὰ δεκάξη χρόνια μου νὰ εἶπα μαζί του περισσότερες ἀπὸ χίλιες λέξεις.»

Ἡ Κυρία ντὲ Ντένιγκες ἦταν κόρη ἑνὸς Ἰσραηλίτη Τραπεζίτη. Δὲ φαίνεται νὰ εἶχε κι' αὐτὴ περισσότερη ἐπίδραση στὰ παιδιά της. Ἡ μητέρα ἐξαφανιζόταν μπροστὰ στὴ μεγάλη κυρία, τὴν ἀπασχολημένη μετὸ νὰ δέχεται πολὺ τὴ λαμπρὴ κοινωνία, ποὺ ἐσύγκριζε στὰ σαλόνια της.

Ἡ Ἑλένη γεννήθηκε στὰ 1843. Στὰ μικρὰ της χρόνια ἔπαιξε μαζί μετὸν πρίγκηπα διάδοχο τῆς Βαυαρίας, τὸ μελλοῦμενο Λόεγκριν Λουδοβίκου Β'. Ἀλλὰ τί διάβολος ποὺ ἦταν αὐτὴ! Μιὰ μέρα τοὺς ἔπιασαν σὲ μιὰ φιλονικία νὰ τραβιοῦνται ἀπὸ τὰ μαλλιά. Ἦταν τόσο ὥραια τὰ μαλλιά της, ποὺ εἶχαν ἕνα χρώμα κόκκινο σὰν φωτιά κι' ὅλο μπουκλές. Ὁ Ἄντερσεν, ὁ τρυφερὸς διηγηματογράφος, ποὺ ἦταν οἰκογενειακὸς τους φίλος, εὐχαριστιόταν ν' ἀφίρητα δάκτυλά του νὰ παίξουν ἀνάμεσα στὰ μαλλιά της, ὅταν τὴν ἐκάθιζε στὰ γόνατά του, λέγοντάς της ἄμορφες ἱστορίες, και ὁ ζωγράφος Κάουλμπαχ νὰ τὴν παῖονη γιὰ μοντέλο. Ὅπως ἀκόμη μὰς λέει ἡ ἴδια, ἕξη χρονῶν ἄφισε τὶς κούκλες της γιὰ νὰ παραμονεύη τὰ ζευγάρια ποὺ ἐφιλοτρόφισαν, τῆς ἄρεσε νὰ τὰ βλέπη ποὺ ἐφιλιόνταν, νὰ βλέπη τὶς ὑποπτες χειρονομίες, ἀναζητοῦσε τὰ μικρὰ ἀγῶρια και τὰ πειράγματα τους....

Σὲ λίγο ἡ ζωὴ δὲν εἶχε πιά μυστικὰ γιὰ τὸ παιδί αὐτό· δέκα χρονῶν ἔμαθεν ἀπὸ μιὰ φιλενάδα της, ποὺ εἶχε πρόωρα παντρευτῆ, ὅλα τὰ μυστήρια τῆς νύχτας τοῦ γάμου. Καὶ τοῦτο ἦταν γι' αὐτὴ μιὰ εὐκαιρία νὰ βεβαιώσῃ τὶς φεμινιστικὲς θεωρίες της. Ναί, σὲ ἡλικία δέκα χρονῶν διεκδικοῦσε τὸ «δικαίωμα τῆς εὐτυχίας!» Ἄκουε τὰ παράπονα τῆς φιλενάδας της «ὅτι δὲν ἦταν αὐτὴ ἡ πρώτη, ποὺ ὁ ἄντρας της τῆς ἐγνώριζε τὴν ἡδονή, κι' ὅτι εἶχε κάμει τὸ ἴδιο πράγμα και σ' ἄλλες» και τὴν ἐμάλωνεν ἔτσι: «Γιατί δὲν κάνεις τὸ ἴδιο; Δὲν μπορείς νὰ κάνῃς ὅ,τι σοῦ ἀρέσει; Θάθελα νὰ βλεπα ποῖος θὰ μπορούσε νὰ μ' ἐμποδίση! Τί με μέλει γιὰ τὸ τί λέει ὁ κόσμος, μπροστὰ στὸ δικαίωμα, ποὺ ἀναγνωρίζω στὸν ἑαυτό μου.... Ἄν τὸ πρᾶγμα ὑπάρξη στὴ φύση τοῦ ἄντρα, καθὼς σοῦ τὸ διηγήθηκεν ὁ σύζυγός σου, γιατί νὰ μὴν εἶναι και στὴ δικὴ μας; Ἡ γυναίκα ἔχει τὸ ἴδιο φυσικὴ τὴν ἀνάγκη τῆς αἰσθησης...»

Τὸ κοριτσάκι ὠρισμένως γιὰ τὴν ἡλικία του ἦταν πολὺ προοδεμένο· και ἔτσι δὲν ἐδίστασαν, ὅταν ἔγινε δώδεκα χρονῶν νὰ τὸ ἀρραβωνιάσουν μ' ἕναν Ἰταλὸν ἀξιοματικὸν σαραντάρη κι' ἄσχημο σὰν μαϊμού. Διαπλασμένη σὰν γυναίκα και γλυκεῖα μετὴν εὐγενικὰ κατατομὴ της, τὰ ζωερὸχρώμα μαλλιά της τὸν ξυπνημένο νοῦ της, ἐδοκίμασε τέσσερα χρόνια τὰ χάδια τοῦ ἀρραβωνιαστικοῦ αὐτοῦ, ποὺ τῆς ἔφερνε τρόμο. Εἶδεν ὅμως τέλος ὁ Ἰταλὸς ὅτι δὲν τοῦ ταίριαζε τὸ κορίτσι και ἀποτραβήχτηκε: Κ' ἔτσι ἡ Ἑλένη πηγαίνει στὴν Νίτσα, ὅπου πολὺ γλήγορα γίνεται ἡ βασίλισσα κάθε τρέλλας. Συναναστρέφεται ἐκεῖ τοὺς πικρὰ παράξενους τύπους τῆς κοσμολογικῆς και λαμπροῦς αὐτῆς κοινωνίας, ποὺ εἶ-

λίγο στὸ περιθώριο τῆς ἀστικῆς κοινωνίας, και ποὺ τὴν σκανδαλίζουν τὰ τσουγγούσιματα τῆς Ἑλένης μετὴν ἡθικὴ. Συναπαντᾷ ὅμως ἐκεῖ και ἐνδιαφέρουσες φυσιογνωμίες, καθὼς τὸ Μέγεομπερ, τὸ Ντίκενς, τὴ μεγάλη Δούκισσα Ἑλένη τῆς Ρωσσίας, τὸ λόρδο Μπουλβερ Λίττον και τὸ βασίλεα Μὰξ τῆς Βαυαρίας. «Ἀλλοίμονο! τὰ χρόνια αὐτά, λέει ἡ ἴδια, εἶχαν πολὺ ἀξιοθρήνητη ἐπίδραση στὴ ζωὴ μου.» Ἐχασα τότε, χωρὶς νὰ τὸ ξαναβρῶ ποτέ, τὸ σωστὸ μέτρο γιὰ νὰ ἐκτιμῶ γερμανικὰ τὸ καλὸ και τὸ κακό, ποῦ εἶναι ἡθικὸ και ποῦ δὲν εἶναι!»

Μολταῦτα, ἀνάμεσα σὲ δυὸ βάλς, ἡ ὥρα τοῦ ἐρωμένου ἐσήμανεν ὁ πρῶτος δεσμός! Ἦταν ἕνας νέος ἀξιοματικὸς τοῦ Ρωσικοῦ ναυτικοῦ, «ἕνα ἀληθινὰ ἀναμμένο μυαλό»... «Ξελογιαστής; ὄχι» λέει ἡ ἴδια «ὁ πόθος ἔρριξε τὸν ἕνα στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ ἄλλου· τὶς δυὸ αὐτὲς ἕκαρξες, ποὺ ἦταν ὅλες νύκτα. Ὅχι πάθη, ὄχι ἔρωτας ἀληθινός, ὄχι. Ἀλλὰ ἕνα σπρώξιμο πρὸς τὸν ἔρωτα, πρὸς καθετὴ ποὺ εἶναι ὥραιο, ποὺ εἶναι θερμό.»

Ὅταν ἀργότερα ὁ Λασσάλ τὴν ἐρώτησε γιὰ τὴν περασμένη ζωὴ της, τὸν ἔκαμε νὰ νοιώσῃ, ὅτι ἡ ἐρώτηση δὲν ἐστεκόταν στὴν κοινωνικὴ θέση της και τὸν παρακάλεσεν: «Ἄς μὴ ἀνασκαλεύουμε τὴ στάχτη τῆς Πομπηίας!» Ἄλλ' ἡ κυρία Ρακοβίτσα μιλάει «γιὰ τὰ πολλὰ ἐγκλήματά της ἐναντίο τῆς ἁγίας Γερμανικῆς ἡθικῆς.» Πολλὰ τὰ ἐγκλήματά της, ἀλλὰ πόσα; Ἄς μὴ ἐπιμείνουμε στὴν ἐρώτηση.

Ἐσίμωσαν ὅμως τὰ χρόνια, τὰ μεγάλα περιστατικὰ ποὺ ἀναποδογύρισαν τὴ ζωὴ της. Στὰ 1861 ἡ Ἑλένη ντὲ Ντένιγκες φεύγει γιὰ τὸ Βερολίνο κι' ἀρχίζει νὰ συγχάξῃ στὸ Πανεπιστήμιο λίγο, στὰ θέατρα και στὰ σαλόνια πολὺ. Πρέπει νὰ προστέσουμε στὸ ἐνεργητικὸ της, ὅτι ἦταν σημαντικὰ μορφωμένη κι' ἀπὸ πολλὰ διαβάσματα, κι' ἀπὸ ὅσα εἶχε κρατήσει ἀπὸ τὶς συνομιλίες και τὶς συζητήσεις ποὺ ἐγίνονταν ἐμπρός της. Ἐνα βράδυ σὲ κάποιο χορὸν ἐγνώρισε ἕναν ἀξιοματικὸ Κόρφ, γαμπρὸ τοῦ Μέγεομπερ. Γοητευμένη ἀπὸ τὴν πρωτοτυπία του τοῦ ἔδωκεν ὅλη τὴν ἐμπιστοσύνη της και σὲ λίγο ἐμίλουσε μαζί του, ὅπως δὲ θὰ τολμοῦσε νὰ μιλήσῃ μετὰ κανέναν ἄλλον: «Εἶναι τόσο πίσω ὅλοι τοὺς στὸ Βερολίνο!» Ἐάφνου ἐνῶ ἄρχιζε νὰ τοῦ λέη κάποια γνώμη της παράτολμη, ἐκεῖνος τῆς εἶπε: «Γνωρίζετε τὸ Λασσάλ;»

— Ὅχι! ποῖος εἶναι;

— Μὰ! τὸν γνωρίζετε! Μόνο μιὰ γυναίκα ποὺ τὸν γνωρίζει και συμμερίζεται τὶς ιδέες του εἶναι ἱκανὴ νὰ μιλήῃ ὅπως εἰσεῖς.

— Μὰ ὄχι· σὰς βεβαιώνω. Ποῖος εἶναι, πέτε μου!»

Ὁ Κόρφ δὲ θέλει νὰ τὴν πιστέψῃ. Ἐκεῖνη ἐπιμένει, θυμόνει. Τέλος τῆς λέει ποῖος εἶναι ὁ Λασσάλ αὐτός, ποὺ ἔχει ὅλες τὶς ιδέες του· μὰ ἡ συνομιλία τους κόβεται ἀπότομα.

(Ἐξεί συνέχεια)

JEAN DE LINIÉRES

Μετάφραση Η.

ΤΕΤΡΑΣΤΙΚΑ

Ἀπόψε πάλι ὁ Ὑμητιὸς λουμένος στὸ φεγγάρι

Ὅλο ἄρμονία κι' ὅλο φῶς. Τὸ κάθε του λιθάρι

Νὰ τὸ φιλήσω λατράω και νὰ τὸ προσκυνήσω.

... Οὐτο βουνὸ τῆς Ἀτυκῆς, πῶς νὰ σὲ τραγουδήσω;